

Dana: 20.10.2011. godine
Broj: OI-S-209/11

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
Sektor za ljudska prava
Trg Bosne i Hercegovine
71 000 Sarajevo

Predmet: Informacije o provođenju mjera i načela utvrđenih Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe-dostavljaju se

Aktom broj: 01-39-4041/11 od 04.10.2011. godine, ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratili ste se za dostavu informacija vezano za nacionalne manjine.

U vezi s tim, Institucija ombudsmana vam dostavlja podatke iz svoje nadležnosti za period od 2009. godine, kada je formiran Odjel za praćenje prava nacionalnih vjerskih i drugih manjina, kao organizaciona jedinica Institucije ombudsmana, a u svezi s aktivnostima, sastancima, konferencijama, programima koji su održani/posjećeni od strane ove Institucije. Također, dostavlja vam podatke o svemu što je Institucija ombudsmana zapazila u svom radu a tiče se položaja i problema s kojima se suočavaju pripadnici manjina.

Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine vrši prijem i registriranje žalbi zbog kršenja prava i sloboda pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina i postupa po tim žalbama, priprema izvješće o stanju prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, blagovremeno izvještava ombudsmane o uočenim problemima u ostvarivanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, prati funkciniranje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti od značaja za ostvarivanje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina, te surađuje s ostalim odjelima.

Odjel za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina osobitu pozornost posvećuje:

1. promociji prava utvrđenih u Konvenciji o zaštiti nacionalnih manjina i drugim međunarodnim standardima koji uređuju prava manjina;
2. analizi zakonske regulative koja tretira prava manjina i stanja na terenu u cilju iniciranja izmjene zakonskih propisa i njihovog usklađivanja s međunarodnim standardima ljudskih prava;
3. zaštiti pripadnika nacionalnih manjina: Albanaca, Crnogoraca, Ceha, Italijana, Jevreja, Mađara, Makedonaca, Nijemaca, Poljaka, Roma, Rumuna, Rusa, Rusina, Slovaka, Slovenaca, Turaka, Ukrajinaca i drugih koji ispunjavaju uvjete iz stava 1. člana 3. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH;
4. uklanjanju prepreka za dosljednu primjenu međunarodnih konvencija ratificiranih od strane BiH;

Podaci za 2009. godinu:

Institucija ombudsmana je za 2009. godinu napisala Godišnje izvješće koji je objavljen u veljači 2010. godine u kojem je predstavila svoje aktivnosti, između ostalog i aktivnosti vezano za prava manjina. Utvrđeno je da u toku 2009. godine, nije bilo značajnijih izmjena što se tiče ustavnog i zakonodavnog okvira, u smislu povećanja ili smanjenja postojećeg obima prava kada je riječ o nacionalnim, vjerskim i drugim manjinama, ali je veoma bitna presuda Europskog suda za ljudska prava, po apelacijama Derve Sejdića i Jakoba Fincija, broj 27996/06 i 34836/06 od 22.12.2009. godine, kojom je utvrđena povreda člana 1 Protokola broj 12 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava. Odredbe Ustava BiH kojima je uskraćeno pravo pripadnicima nacionalnih manjina da se kandidiraju za Predsjedništvo i Dom naroda Parlamentarne skupštine, jer se to pravo daje samo pripadnicima konstitutivnih naroda u BiH, predstavlja povredu principa opće diskriminacije.

Sto se tiče rada po žalbama, u Odjelu za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina u 2009. godini, primljeno je samo pet žalbi vezano za manjine, od čega dvije u Banjaluci, dvije u Sarajevu i jedna u Brčko Distriktu.

Posebno interesantan predmet je zaprimljen u Brčko Distriktu gdje se za zaštitu obratila grupa građana sela Bijele, Kalajdžije za zaštitu Cincarskog groblja u Kalajdžijama i pomoć da se pomenuto groblje proglasi spomenikom kulture. Parlamentarna skupština Savjeta Europe je Preporukom 1333 za armensku kulturu i jezik iz 1997. godine, prepoznala problem nestajanja europskih kultura pa i armenskog jezika i kulture kao takvih. Ovom preporukom pozvane su sve balkanske zemlje da podrže Armene u oblastima obrazovanja na maternjem jeziku, vjerskim službama na maternjem jeziku i da pruže podršku njihovim kulturnim udruženjima. Institucija ombudsmana se aktivno uključila u pomenuti problem, da se pripadnicima manjinske zajednice Armena/Cincara u BiH omogući očuvanje kulturnih i povjesnih obilježja.

U 2009. godini, utvrđeno je da su Romi u BiH kao najbrojnija od 17 nacionalnih manjina koju prepoznaje Zakon o zaštiti prava nacionalnih manjina istovremeno i najugroženija nacionalna manjina. Romi su i najnezaposlenija nacionalna zajednica u BiH. Vijeće ministara BiH usvojilo je strategiju za rješavanje problema Roma u BiH, u kojoj je zapošljavanje identificirano kao oblast u kojoj je potreban što veći angažman države, entiteta i lokalnih vlasti.

Što se tiče 2009. godine, primijećen je niz pokušaja i aktivnosti da se položaj Roma u BiH unaprijedi. S tim u vezi u organizaciji Odjela za praćenje prava djece Institucije ombudsmana održana je javna diskusija u Banjaluci, na temu prosjačenje djece koja je istovremeno iskorištena kao prilika za uspostavljanje kontakta s predstavnicima romskih udruženja u BiH jer je statistički utvrđeno da većina djece koja su uhvaćena u prosjačenju spadaju u romsku populaciju. U vezi s tim Odjel za praćenje prava djece je izdao specijalno izvješće i preporuke. Također, održani su i Okrugli stolovi u Mostaru, Zenici i Banjaluci vezano za otvaranje dnevnih centara za djecu koji bi služili za sklanjanje s ulica djece koja su uhvaćena u prosjačenju.

Institucija ombudsmana je u svom Godišnjem izvješću od 2010. godine utvrdila da je potreban dodatni napor uložiti u edukaciju romske populacije u smislu prava koja im pripadaju i na koji način ih mogu ostvariti, kao i da se sve institucije vlasti u BiH uključe u podizanje svijesti pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina o pravima koja im pripadaju u kontekstu općih

prava koja im pripadaju kao i svim drugim građanima BiH i o njihovim specifičnim pravima u smislu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

Institucija ombudsmana planira da u suradnji s partnerskim organizacijama poduzme odgovarajuće aktivnosti u cilju edukacije manjina, posebno Roma o njihovim pravima, a u planu je i otvaranje predmeta po službenoj dužnosti vezano za aktualne problem romske zajednice u BiH.

U toku 2009. godini, Institucija ombudsmana je u medijima afirmirala nekoliko važnih tema za unapređenje ljudskih prava u BiH, između ostalog temu koja se odnosila na Rome.

Institucija ombudsmana je dana 07.08.2009. godine, dala priopćenje za javnost u kojem je navela da podržava izdvajanje 220,000,00 KM, za realizaciju „Projekta podrške zapošljavanja Roma u Republici Srpskoj“, od strane Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica BiH i Zavoda za zapošljavanje RS, što jeste jedan korak na putu osiguravanja boljeg socijalnog položaja Roma u Republici Srpskoj. Navedenim programom predviđeno je zapošljavanje Roma koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih, sufinanciranjem samozapošljavanja i zapošljavanja. Također je pohvalno izdvajanje Kantona Sarajevo u iznosu od million KM za obezbjeđivanje novih stambenih jedinica u Hadžićima, Ilidži, Vogošći, Ilijašu i Rajlovcu za romske porodice iz Butmira. Ovo jesu određeni pomoci u unapređivanju položaja Roma, ali Bosna i Hercegovina ima obavezu aktivnog angažmana na polju uklanjanja diskriminacije .

Stručni suradnik u Odjelu za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Edin Ibrahimfendić je krajem 2009. godine posjetio izložbu povodom dekade Roma u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine.

Institucija ombudsmana je kontaktirala i s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice, odjelom koji prati prava manjina, kao i s članovima Vijeća manjina pri Parlamentarnoj skupštini BiH, Parlamentu Federacije BiH i Narodne skupštine RS, vezano za položaj manjina.

Nadalje, Institucija je pratila postupke donošenja zakona koji uređuju prava manjina od strane kantona u Federaciji BiH.

Također, pratimo publikacije koje se odnose na prava manjina u BiH, između ostalog Metodologiju i smjernice za realizaciju sredstava namijenjenih za implementaciju akcionog plana Bosne i Hercegovine za rješavanje problema Roma iz oblasti: stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite koju je izdalo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, više publikacija koje izdaju sama udruženja manjina, izvješća NVO sektora o problematici nasilja nad manjinama .

Podaci za 2010. godinu:

Što se tiče 2010. godine, u Odjelu za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina primljeno je ukupno osam žalbi. Relativno mali broj žalbi u ovom odjelu je posljedica niz faktora među kojima su najznačajniji:

Pripadnici manjina još uvijek nisu upoznati s postojanjem odjela u Instituciji ombudsmana

čija je nadležnost da štiti i promovira prava manjina garantirana međunarodnim standardima i domaćim zakonodavstvom.

Značajan broj žalbi koja su se odnosile na kršenje prava pripadnika manjina registrirane su u Odjelu za sprečavanje svih oblika diskriminacije jer česte povrede prava sadrže u sebi i diskriminatorna ponašanja. Tako su u ovom odjelu registrirane žalbe koje se odnose na nemogućnost izbora za članove Predsjedništva BiH, Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, kao i neravnomjernu zastupljenost pripadnika manjina u javnim službama...

Žalbe koje su pripadnici manjina upućivali Instituciji ombudsmana u 2010. godini odnosile su se na zaštitu njihovih prava u oblasti socijalnog osiguranja, zdravstvene zaštite, dok u njima nije navedena povreda prava po osnovu pripadnosti manjinama, zbog čega su ove žalbe registrirane u Odjelu za zaštitu ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

U Godišnjem izvješću Institucije ombudsmana za 2010. godinu, koji je objavljen u ožujku 2011. godine, ombudsmeni su ukazali na neophodnost osiguranja izvršenja presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH jer neizvršenje ove presude i dalje ima za posljedicu kršenje prava manjina i ostalih.

U 2010. godini, Institucija ombudsmana je tijekom rada na terenu došla do saznanja o činjenicama koje imaju utjecaj na efikasno ostvarivanje prava manjina. Značajno se ističe problem predstavljanja zbog strukture njihovih udruživanja pri čemu je potrebno organizirati udruživanja koja će olakšati komunikaciju, lakše iznositi probleme s kojima se suočavaju i samim tim olakšati njihovo rješavanje. Zatim, tu je problem nemogućnosti korištenja prava koja im pripadaju zbog neinformiranosti o pravima ili nemogućnost da ispune uvjete potrebne za njihovo ostvarivanje. Ovaj problem se posebno odnosi na Rome koji su i u 2010. godini, najbrojnija nacionalna manjina koja i dalje ima problem oko dobivanja identifikacijskih dokumenata što im otežava pristup ostvarivanju drugih prava uključujući pravo na prijavu prebivališta, pravo na zdravstvenu, socijalnu zaštitu i obrazovanje.

U radu po žalbama predstavnika manjina ukazano je na problem korištenja prava Roma utvrđenih u Programu za njihovo stambeno zbrinjavanje. U BiH, entiteti i općine su u 2010. godini izgradili i rekonstruirali 210 stambenih jedinica za Rome a isti broj predviđen je i za 2011. godinu. Romi, često nisu u mogućnosti na vrijeme skupiti potrebnu dokumentaciju za stambeno zbrinjavanje, što im u značajnoj mjeri ograničava pristup ovom pravu i otvara pitanje da nadležni organi potrebnu dokumentaciju pribave po službenoj dužnosti.

U 2010. godini, Institucija ombudsmana je provela istragu o tome koji su kantoni u Federaciji BiH uredili pitanje prava pripadnika manjina, a u skladu sa Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 70/08). Ovom istragom je utvrđeno daje ovo pitanje uređeno isključivo u Tuzlanskom i Sarajevskom kantonu, dok su u ostalim kantonima aktivnosti izostale, i na tim područjima je registriran mali broj udruženja koja okupljaju pripadnike manjina.

Institucija ombudsmana je pratila dinamiku izgradnje stambenih objekata namijenjenih Romima, isto tako projekte, odnosno realizaciju istih, a koji su obuhvaćali zapošljavanje, zdravstveno osiguranje, te jednim dijelom inicijative za rješavanje pitanja upisa u matične knjige u

Federaciji BiH. Također, praćeni su i projekte koji su se odnosili na podršku školovanja, kulturnog izražavanja i stvaralaštva

Dana 11.06.2010. godine, Institucija ombudsmana je uz podršku Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i Misije OSCE-a u BiH održala Okrugli sto na temu " Razvoj konzultativnog mehanizma između ombudsmana Bosne i Hercegovine i građanskog društva". Na okruglom stolu ombudsmani su ukazali na potrebu suradnje s civilnim društvom, posebno s predstavnicima NVO i ranjivim kategorijama društva kao što su manjine, žene itd. Na pomenutom okruglom stolu između ostalih sudjelovao je i predstavnik Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske i utvrđeno je daje potrebno bolje definirati prava i obaveze nacionalnih manjina jer sadašnji zakon samo okvirno definiše njihova prava i obaveze, ukazano je na manjkavost Ustava vezano za definisanje položaja manjina i neusklađenost zakona sa međunarodnim standardima. Zamjenik ombudsmana Republike Slovenije Kornelija Marzel je navela da je veliki problem u Sloveniji pitanje nacionalnih manjina i da oni imaju posebno Vladino tijelo za nacionalne manjine. Okrugli sto sa istom temom održan je i u Sarajevu.

Dana 07.12.2010. godine, šef Odjela za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Dimitrije Radoja i stručni suradnik Edin Ibrahimfendić prisustvovali su Konzultativnom sastanku za pripremu zajedničkog programa Europske Unije i Vijeća Europe o manjinskim pravima na zapadnom Balkanu. Na tom sastanku su prisustvovali i Zaštitnici prava iz zemalja okruženja, kao i Makedonije i Kosova, zatim predstavnici resornih ministarstava, agencija kao i nevladinih organizacija. Planirano je uspostavljanje mreže koja će imati za cilj uspostavu mehanizama za jaćanje kapaciteta i razmjenu iskustava u polju zaštite manjina na Zapadnom Balkanu.

Predstavnici Institucije ombudsmana su održali sastanak s predstavnicima OSCE-a dana 06.10.2010.godine i okrugli sto u Bijeljini dana 23.11.2010. godine, na kojem je zakljućeno:

- da treba raditi na unapređenju i zaštiti prava pripadnika nacionalnih, vjerskih i drugih manjina u BiH,
- da je potrebno izvršiti odgovarajuće izmjene i dopune Ustava BiH u vezi odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH iz 2009. godine i odgovarajućih zakona u vezi toga,
- da je neophodno sprovesti popis stanovništva i imovine u BiH, jer za to postoje objektivni razlozi , a popis je vezan i za ljudska prava i slobode.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana Roma Ombudsmani BiH su 08.04.2011. godine dali obavještenje za tisak u kojem su ukazali na obavezu Bosne i Hercegovine da se aktivno angažira na polju uklanjanja diskriminacije i premašivanju neprihvatljivih razlika između Roma i ostatka društva, posebno imajući u vidu da je period od 2005-2015 godine proglašen „Dekadom ukljućenja Roma“. U društvu, suoćenom s visokim stupnjem siromaštva i ekonomskim problemima, položaj Roma dodatno otežavaju predrasude, kako u školovanju, tako i prilikom zapošljavanja i rješavanja problema stanovanja. Pripadnici ove manjine i dalje se suoćavaju s problemom u ostvarivanju i zaštiti svojih prava uslijed nedovoljne informiranosti ili nemogućnosti da ispune uvjete potrebne za ostvarivanje tih prava. Iako su učinjeni određeni pomaci, veći angažman države, entiteta, kao i lokalnih vlasti romska populacija treba u oblasti obrazovanja, prekvalifikacije, upisa u matične knjige i dostupnosti zdravstvene zaštite. Međutim, najviše pozornosti i dalje privlaći diskriminacija koja se vrši nad pripadnicima manjina po pitanju mogućnosti izbora za određene politićke funkcije,

a što je utvrdio i Europski sud za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci protiv BiH. Ombudsmani BiH će u okviru svojih nadležnosti i dalje insistirati na dosljednom provođenju i zaštiti individualnih i kolektivnih prava Roma, ali i na sprečavanju svakog oblika diskriminacije ove ranjive manjinske zajednice.

Na dan 07.12.2010. godine u Sarajevu, ombudsmani za ljudska prava su sudjelovali na manifestaciji povodom obilježavanja međunarodnog dana ljudskih prava 10.12.2010. godine, na kojoj su istakli da u skladu sa svojim mandatom poduzimaju sve raspoložive mjere kako bi doprinijeli stvarnoj promjeni i ukazali na obavezu poštovanja prava svih ljudi i unaprjeđenju ostvarivanja prava ugroženih grupa u BiH. Posebno su istakli značaj i potrebu za ostvarivanjem osnovnih ljudskih prava svih građana bez razlike, a 2010. godinu obilježili u svjetlu boraca za ljudska prava protiv diskriminacije, zagovaraju pravdu i traže zaštitu onih čija se prava krše.

Dana 14.09.2011. godine, šef Odjela za praćenje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina Dimitrije Radoja prisustvovao je diskusiji na poziv Mediacentra Sarajevo u okviru kompanije Medija Manifest, na temu (ne)postojanje medijskih sadržaja za manjine u BiH. Povod za pomenutu diskusiju je što je država BiH vjerojatno jedina država u regionu u kojoj nema medijskog sadržaja namijenjenog manjinskim etničkim zajednicama-sadržaja na jezicima manjina ili sadržaja koji produciraju pripadnici ovih zajednica. Pored predstavnika Institucije ombudsmana sudjelovali su i predstavnici NVO Romski informativni centar, Savjet nacionalnih manjina Banjaluka, OSCE, Biro za ljudska prava, Vijeće za tisak BiH, Udruženje novinara BiH, RTRS i dr.

U okviru zajedničkog programa Vijeća Europe „Peer to Peer“ za promociju nezavisnih nacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, 28. i 29.rujna 2011. godine, bila je domaćin radionice na temu „Uloga nacionalnih mehanizama za ljudska prava u zaštiti od svih oblika diskriminacije“, koja je održana u Sarajevu. Radionici je prisustvovalo 38 sudionika iz 26 zemalja članica Vijeća Evrope. Tema radionice je bila stupanj socijalne isključenosti i diskriminacije određenih manjinskih grupa kao što su migranti, Romi i osobe LGBT orijentacije, s obzirom na to da ovim kategorijama u praksi često nije osiguran jednak pristup pravima. Sveukupni ciljevi radionice su da se nacionalni mehanizmi za ljudska prava upoznaju s međunarodnim i europskim standardima u cilju eliminacije svih oblika diskriminacije, razmjene dobre prakse u državama članicama Vijeća Europe i osigura forum za diskusiju o konkretnim iskustvima nacionalnih mehanizama za ljudska prava u borbi protiv diskriminacije.

S poštovanjem,

Ombudsmani BiH:

Ljubomir Sandić, s.r.
Jasminka Džumhur, s.r.
Nives Jukić, s.r.